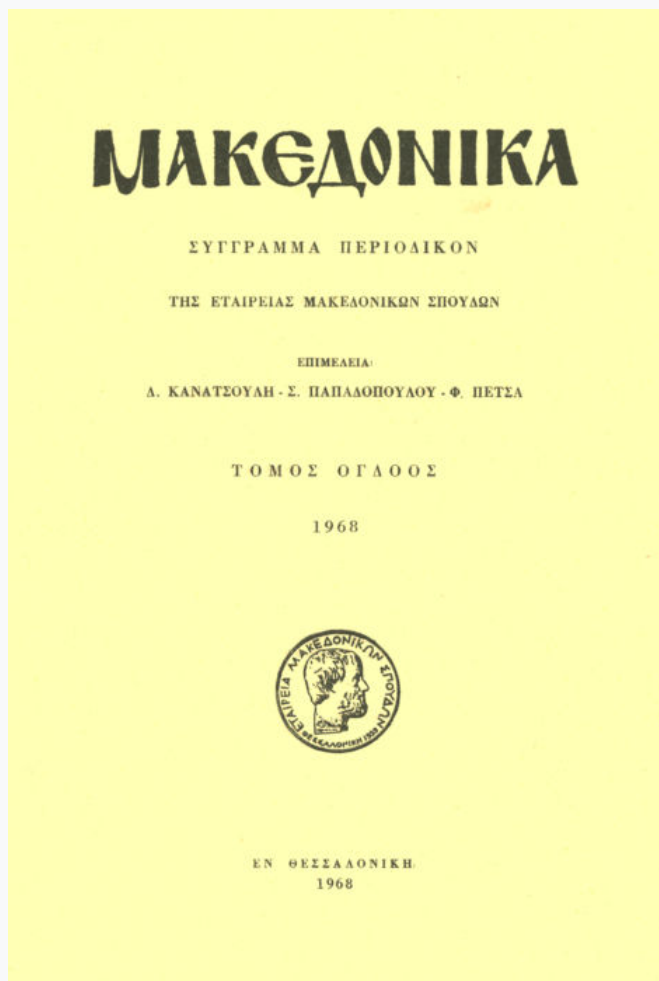

Μακεδονικά

Τόμ. 8, Αρ. 1 (1968)

Αθανασίου Γρ. Γερομιχαλού, Η εθνική δράσις του μητροπολίτου Πελαγονίας Ιωακείμ Φοροπούλου και αι εκθέσεις αυτού

Κωνσταντίνος Κ. Παπουλίδης

doi: [10.12681/makedonika.322](https://doi.org/10.12681/makedonika.322)

Copyright © 2014, Κωνσταντίνος Κ. Παπουλίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπουλίδης Κ. Κ. (1968). Αθανασίου Γρ. Γερομιχαλού, Η εθνική δράσις του μητροπολίτου Πελαγονίας Ιωακείμ Φοροπούλου και αι εκθέσεις αυτού. *Μακεδονικά*, 8(1), 420–421. <https://doi.org/10.12681/makedonika.322>

έλληνικοί πληθυσμοί, και τὰ σχολεία τους, τοῦ Μοναστηρίου, τοῦ Κρουσόβου, τοῦ Μορίχοβου, τῆς Στρωμνίτης, τῆς Γευγελῆς καὶ τῆς Δοϊράνης; (σ. 427).

Τέλος ὁ σ., ἀναφερόμενος καὶ πάλιν στοὺς Σκοπιανούς, σημειώνει χαρακτηριστικά ὅτι κατάφεραν τὴν ἀνατροπὴ καὶ τὴν διασπορὴ τῆς ἀληθείας (σ. 428).

Καὶ συνεχίζει ὁ κ. Μόδης μὲ μία εὐχὴ μὲ τὴν ὁποία θὰ ἤθελα νὰ κλείσω τὸ σημείωμα αὐτό: «Ἀς ἐλπίσουμε ὅτι ἡ ἡρεμία καὶ ἡ καλὴ θέληση θὰ βασιλεύσουν στὴν ταραγμένη καὶ πολυπάθη αὐτὴ γωνιά τῆς γῆς» (σ. 428).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἀθανασίου Γρ. Γερομιχαλοῦ, Ἡ ἐθνικὴ δρᾶσις τοῦ μητροπολίτου Πελαγονίας Ἰωακείμ Φοροπούλου καὶ αἱ ἐκθέσεις αὐτοῦ, Θεσσαλονίκη 1968, 8ον, σελ. η' + 142 + 6 πίνακες, [ἐκδ. Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, «Μακεδονικὴ Βιβλιοθήκη» ἀριθμ. 28].

Εἶναι γνωστὸς ὁ σ. καὶ ἀπὸ ἄλλες τοῦ δογματικῆς καὶ ἱστορικῆς μελέτης τοῦ ὅμως αὐτῆ εἶχε τὴν ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ νὰ ἐρευνήσῃ καὶ νὰ φέρῃ στὴ δημοσιότητα ὅ,τι σχετικὸ ὑπῆρχε, δημοσιευμένο ἢ ὄχι, γιὰ τὸν Ἰωακείμ Φορόπουλο.

Στὸν πρόλογο τοῦ ἔργου τοῦ (σ. 1 - 4) ὁ σ. τονίζει τὸν οἰκουμενικὸ χαρακτῆρα τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ποὺ συντέλεσε ὥστε νὰ γίνῃ αὐτὸ «ὁ κοινὸς Πατὴρ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων» καὶ «ἡ κεφαλὴ τῆς ὅλης Ὀρθοδοξίας», σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴν Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία μὲ τὴν σύσταση τῆς λεγομένης Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας (1872) διασάλεψε τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔδαφος στὴ Μακεδονία καὶ ἐγίνε αἰτία ὀλιβερῶν σκηνῶν.

Τὸ ἔργο τοῦ κ. Γερομιχαλοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μέρη: Στὸ πρῶτο μέρος (σ. 11 - 42) ἀναφέρονται γενικὰ περὶ τῆς μητροπόλεως Πελαγονίας καὶ ὅλα τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν μητροπολίτη Ἰωακείμ Φορόπουλο. Στὸ δεῦτερο μέρος (σ. 43 - 137) ἀναφέρονται: α) Οἱ ἐκθέσεις τοῦ μητροπολίτη Ἰωακείμ, τοῦ ἐπισκόπου Πέτρας Αἰμιλιανοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων Προξένων τοῦ Μοναστηρίου καὶ β) ἡ διαμαρτυρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οἱ ἀποφάσεις Δημογενροντίας Μοναστηρίου, τὸ Καταστατικὸ τῶν Ἰδρυμάτων Μοναστηρίου καὶ στατιστικὸ πίνακες.

Στὸ πρῶτο μέρος τοῦ ἔργου (σ. 11 - 42) ὁ σ., μετὰ τὴν ἱστορικὴ ἀναδρομὴ περὶ τῆς Ἐπαρχίας Πελαγονίας (Μοναστηρίου) καὶ τῆς Μητροπόλεως Πελαγονίας (σ. 7 - 10), διαιρεῖ τὴν ὅλην σὲ δύο ὑποκεφάλαια. Στὸ πρῶτο ὑποκεφάλαιο (σ. 11 - 24) ἐκθέτει μὲ λεπτομέρεια ὅλες τὶς πληροφορίες (ἄγνωστες μέχρι τώρα καὶ γνωστὲς) γιὰ τὴν καταγωγὴ, τὶς σπουδὲς καὶ τὴν ἐθνικοεκκλησιαστικὴ δράση τοῦ μητροπολίτη Ἰωακείμ Φοροπούλου στὸ Μοναστήρι. Στὸ δεῦτερο ὑποκεφάλαιο (σ. 25 - 42) ἐκθέτει μὲ ἱστορικὰ τεκμήρια τὶς ὁμότητες τοῦ Βουλγαρικοῦ Κομιτάτου σὲ βάρος τοῦ ἐλληνορθοδόξου στοιχείου τῆς Μακεδονίας.

Τὸ δεῦτερο μέρος τοῦ ἔργου (σ. 43 - 137) διαιρεῖται καὶ αὐτὸ σὲ δύο ὑποκεφάλαια. Τὸ πρῶτο ὑποκεφάλαιο περιλαμβάνει τὶς ἐκθέσεις τοῦ μητροπολίτη Ἰωακείμ (σ. 45 - 78), τὶς ἐκθέσεις τοῦ ἐπισκόπου Πέτρας Αἰμιλιανοῦ (ὁ ὁποῖος ἀργότερα δολοφονήθηκε σάν μητροπολίτης Γρεβενῶν ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς ρουμανικῆς προπαγάνδας στὴ Μακεδονία) (σ. 78 - 88) καὶ τέλος τὶς ἐκθέσεις (ἀνέκδοτες μέχρι τώρα) τῶν Ἑλλήνων Προξένων τοῦ Μοναστηρίου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν (σ. 88 - 96).

Τὸ δεῦτερο ὑποκεφάλαιο (σ. 97 - 137) ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ διαμαρτυρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ Γ', ἡ ὁποία ἀναφέρεται στοὺς περιορισμοὺς τῶν δικαιοδοσιῶν τῶν μητροπολιτῶν τῆς Μακεδονίας (σ. 97 - 100). Κατόπιν ὁ σ. παρουσιάζει

δύο κώδικες τούς οποίους βρήκε στο 'Ιστορικό 'Αρχείο Μακεδονίας της 'Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών και οι οποίοι αναφέρονται στη μητρόπολη Πελαγονίας. 'Ο σ. δημοσιεύει ένα τμήμα από τα ανέκδοτα ακόμη Πρακτικά της Δημογεροντίας καθώς και ιδιόχειρο του μητροπολίτη Πελαγονίας 'Ιωακείμ 'Επαρχιακό Κανονισμό των 'Ιδρυμάτων του Μοναστηρίου. 'Εξ άλλου δὲν παραλείπει νά αναδημοσιεύσει ὅσα ἔγραψε τότε ὁ ξένος τύπος σχετικά με τήν κατάσταση στή Μακεδονία (σ. 100 - 115).

Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου τοῦ κ. Γερομιχαλοῦ παρατίθενται διάφοροι λεπτομερεῖς στατιστικοὶ πίνακες ἀπὸ τούς οποίους παρουσιάζεται τόσο ἡ πλουσιώτατη εκπαιδευτικὴ καὶ μορφωτικὴ δραστηριότητα τῶν Ἑλλήνων στὸ Μοναστήρι, ὅσο καὶ τὰ ἀποτρόπαια ἐγκλήματα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κομιτάτου κατὰ τὰ ἔτη 1903 - 1908 (σ. 115 - 118).

Τέλος, ὁ σ. εὐχεται στὸ τέλος τοῦ προλόγου του (σ. 4), ὅπως ἡ μελέτη του γιὰ τὸν μητροπολίτη Πελαγονίας 'Ιωακείμ Φορόπουλο ἀποτελέσει παράδειγμα πρὸς μίμηση καὶ «εὐλαβὲς μνημόσυνον εἰς πάντας ἐκείνους, οἵτινες ἐθυσίασθησαν διὰ νά ζήσωμεν ἡμεῖς ἐλευθέρου».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἰωάννου Μ. Φουντούλη, Συμεών, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τὰ λειτουργικὰ συγγράμματα, τ. Ι, Εὐχαὶ καὶ ὕμνοι, Θεσσαλονίκη 1968, 8ον, σελ. κδ' + 280. [Ἐκδόσις 'Εταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Ἐπιστημονικαὶ Πραγματεῖαι, Σειρὰ φιλολογικὴ καὶ θεολογικὴ, ἀριθμ. 10].

'Ο κ. Φουντούλης εἶναι ἐντεταλμένος ὑφηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. 'Εξ άλλου εἶναι γνωστός στὸ θεολογικὸ καὶ φιλολογικὸ κόσμον ἀπὸ τὰ πολλὰ του δημοσιεύματα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται στὸν κλάδον τῶν λειτουργικῶν σπουδῶν. 'Ο ζήλος τοῦ σ. γιὰ τίς λειτουργικὰς μελέτας, χρονολογεῖται ἀπὸ τὰ φοιτητικὰ θανάμια μετὰ τὸ δάσκαλόν του κ. Π. Ν. Τρεμπέλα, στὸν ὁποῖον καὶ ἀφιερώνει τὴν ἐργασίαν του. Ἀργότερα, συμπληρώνει τὴν εἰδίκευσή του (Βέλγιο - Γαλλία - Δ. Γερμανία καὶ Ἰταλία) χρησιμοποιώντας ὅ,τι καλύτερον ἔχει νά ἐπιδείξῃ ἡ Δ. Εὐρώπη στὸν κλάδον τῆς λειτουργικῆς, ἰδίως στὰ θέματα τῆς ὀνομαζομένης «λειτουργικῆς κινήσεως».

'Ο Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Συμεών (+ 1429) διακρίθηκε ὡς συγγραφεὺς δογματικῶν καὶ λειτουργικῶν ἔργων. Εἶναι, ἄλλωστε, ὁ τελευταῖος σπουδαῖος ἐρμηνευτὴς τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ ὁ συντάκτης ἐκκλησιαστικῶν εὐχῶν καὶ ὕμνων τοῦ Βυζαντίου. Εἶναι ὁμῶς γνωστός καὶ ὡς λειτουργικὸς μεταρρυθμιστής.

'Ο κ. Φουντούλης ἦταν ὁ ἐνδεδειγμένος γιὰ μία τέτοια σοβαρὴ ἐργασία. Ἡ πείρα του στὰ προβλήματα τῆς λειτουργικῆς στάθηκε πολὺτιμος σύμβουλος στὴν παρουσίαση τοῦ ἔργου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Συμεών. Τὸ 1966 τὸ Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἰῶνος τῆς 'Εταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν ἐξέδωσε τὴν διατριβὴν τοῦ ὡς ὑφηγητοῦ¹. Στὴ διατριβὴν του ἐκείνη ὁ σ. ὑποσχέθηκε (σ. 27, σημ. 1) νά δώσῃ ἀργότερα στὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τὰ ἀνέκδοτα λειτουργικὰ ἔργα τοῦ Συμεών. Τὸ σημερινὸ λοιπὸν ἔργο τοῦ κ. Φουντούλη εἶναι μία ἐκπλήρωση τῆς ὑποσχέσεώς του ἐκείνης, τὴν ὁποία

1. Ι. Μ. Φουντούλη, Τὸ λειτουργικὸν ἔργον Συμεών τοῦ Θεσσαλονίκης (Συμβολὴ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς θείας λατρείας), Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἰῶνος, ἀριθμ. 84, Θεσσαλονίκη 1966, σελ. 180 + 3 φωτογραφίες κωδίκων. Βλ. κριτικὴ τοῦ Γ. Ι. Μαντζαρίδη, στὸ περιοδικὸ «Ἑλληνικά» 2 (1967) 458 - 460.